

TÜRKİYE'DEKİ TARİH BÖLÜMLERİNİN İNTERNET SAYFALARINDAKİ AÇIKLAMALARA GÖRE YETİŞTİRMEYİ AMAÇLADIKLARI TARİHÇİ PROFİLLERİ*

HISTORIAN PROFILES AIMED TO TRAIN ACCORDING TO THE STATEMENTS OF HISTORY DEPARTMENTS' WEB PAGES IN TURKEY

Abdullah YILDIZ**

Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara/Türkiye

Özet

Ortaçağda, “olup bitmiş olayların anlatılması” ya da “gerçek olayların anlatımı” gibi anlamlar kazanan tarih, 18. yüzyılda modern yöntemlerle çalışılan bir alan haline gelmiş ve 19. yüzyılda bilimselleşme sürecini tamamlamıştır. Türkiye’de ise ancak 20. yüzyılın başlarında Darülfünun’da tarih bölümü açılmış ve böylece tarihçi yetiştirilmeye başlanmıştır. 1933 yılında gerçekleştirilen Üniversite Reformundan sonra Türkiye’nin ilk ve tek üniversitesi olan İstanbul Üniversitesi’nde tarih bölümünde eğitim devam etmiştir. Günümüzde, 2011 ÖSYS Kılavuzu incelendiğinde Türkiye’de eğitime devam eden 72’si devlet ve 9’u özel ve vakıf olmak üzere toplam 81 üniversitenin tarih bölümlerinde tarihçi yetiştirildiği görülmektedir. Bu araştırmanın amacı, Türkiye’deki devlet üniversiteleri ile özel üniversiteler ve vakıf üniversitelerinin tarih bölümlerinin resmi internet sayfalarındaki açıklamalara göre yetiştirmeyi amaçladıkları tarihçi profillerini belirlemek ve karşılaştırmaktır. Bu çalışmada tarama modeli esas alınmıştır. Bu çalışmada 63 devlet üniversitesi ve 9 özel üniversite ve vakıf üniversitesinin tarih bölümlerinin internet sayfaları ele alınmıştır. Tarih bölümlerinin internet sayfalarında yer alan “misyon” ve “vizyon” açıklamaları incelenmiştir. Bu metinler daha sonra içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir.

Anahtar kelimeler: Tarih bölümü, misyon, vizyon, tarih öğrenimi.

Abstract

History gaining the meanings such as “describing the events already finished” or “narration of real events”, in 18th century in Europe, becoming an area studied by modern methods has completed the process of scientification in 19th century. History department established in Darülfünun just beginning of the 20th century in Turkey and thus historians started to be trained. As the University Reform realised, historians training continued in history department of Turkey’s the first and only university. Nowadays, reviewing the University Entrance Guide 2011 it has been seen that historians being trained in history departments at 72 state and 9 private universities at total 81 universities. The purpose of this research is to determine and compare the historian profiles aimed to train according to the statements of the state and private universities’ history departments’ web pages. This study is based on survey method. In this study, 63 state and 9 private universities’ web pages will be scanned. The “mission” and “vision” statements of history departments’ web pages will be examined. Then these statements will be analyzed by content analysis method.

Keywords: Department of history, mission, vision, history study

* Bu araştırma 14-16 Haziran 2012 tarihleri arasında II. Uluslararası Tarih Eğitimi sempozyumunda sunulmuştur.

** Yazar: abdullahyildiz1956@gmail.com

Giriş

“Tarih” sözcüğüne yüklenen anlamlar zaman içerisinde değişmiştir. Örneğin, tarih sözcüğünün batı dillerindeki karşılığı olan Grekçe “istoria” sözcüğünün kaynağını Özlem, şu sözlerle ifade etmiştir:

“Herodot bu sözcüğü, doğal olaylara ilişkin birikim bilgisi anlamının yanı sıra “insanların ve insan topluluklarının başından geçenleri kaydetme yoluyla edinilen bilgi” anlamında ilk kez kullanmıştır. O, böylece istoria terimini ağızdan ağıza aktarılan veya bizzat yaşayarak tanık olunan insani - toplumsal olaylar hakkında da kullanmış oluyordu ki istoria, insani - toplumsal olayları aktarma ve kaydetme yoluyla edinilen bilgi anlamını ilk kez kazanmış bulunuyordu.” (Özlem, 2001, 21-22).

Ortaçağda, “olup bitmiş olayların anlatılması” ya da “gerçek olayların anlatımı” gibi anlamlar kazanan historia, 15. yüzyılın ortalarında artık üniversitede okutulan bir ders, bir üniversite disiplini olmuştur. Ama bu disiplinden anlaşılan şey, retorik ve şiir sanatının yanında yer alan bir edebî türdür (Özlem, 2001, 46-47). 16 ve 17. yüzyıllarda historia yüzeysel ve rastlantısal, bu nedenle de “yasallaşmayan” bilgiler alanı olarak görülmüş ve bir bilim olarak kabul edilmesine kuşkuyla bakılmıştır (Özlem, 2001, 55). 18. yüzyıla kadar edebiyatın bir alt dalı olarak kabul edilen tarih, bu yüzyılda modern yöntemlerle çalışılan bir alan haline gelmiş ve 19. yüzyılda bilimselleşme sürecini tamamlamıştır (Fırat, 2006, 10). Bilimsel anlamda ilk tarih kürsüsünü Ranke (1795-1886) kurmuştur. O, doğası gereği "spekülatif", "öznel" ve "ahlâkçı" olan tarih felsefesini tartışmaya açarak "bilimsel", "nesnel" (ya da pozitif) tarihin ölçütlerini ortaya koymaya çalışmıştır. Ranke'ye göre:

1. Tarihin görevi geçmişi yargılamak ve çağdaşlarını eğitmek değil, gerçekte geçmişte ne olduysa onu ortaya çıkarmaktır.
2. Bilen özne (tarihçi) ile bilinecek nesne (tarihsel olgu) arasında hiçbir karşılıklı bağımlılık yoktur. Tarihin toplumsal koşullarından sıyrılıp, tarihsel olgulara tarafsız bakabileceği varsayılır.
3. "Res gestae" yani geçmişte yaşanan gerçekliğin bütünü anlamında tarih, objektif olarak kendi başına vardır ve bunun bilgisine ulaşılabilir.
4. Tarihin işi mekanik bir iştir. Tıpkı bir aynanın karşısındaki görüntüyü yansıtması veya bir fotoğraf makinesinin manzaranın resmini çekmesi gibi tarihçi de tarihsel olguları edilgen bir biçimde kaydeder.
5. Tarihin görevi güvenilirliği kesin belgelere dayalı yeterli sayıda olguyu ortaya çıkarmaktır. Belgelere dayalı olgular ortaya çıkarılınca, tarihin akışı kendisini kuracaktır (Bourde ve Martin, 1983'ten aktaran; Fırat, 2006, 11).

Tarih kavramı 19. yüzyıla kadar “ölü geçmişin ulaşılmış bilgisi” olarak anlaşılmıştır (Collingwood, 1990'dan aktaran; Safran, 1998, 35). Tarihin yalnızca “siyasi” yanı üzerinde durulmuş ve öğretilmesinin gereğine de ancak siyasi zorunluluklardan dolayı inanılmıştır. Tarih araştırmalarının yöntemine ve tarihsel bilginin mahiyetine dair araştırmalar yine 19. yüzyılda başlamıştır. Bilimsel tarih anlayışının temelini atıldığı bu yüzyılda tarihi bilginin; a) Nasıl mümkün olabildiği, b) Esas olarak neyi içermesi gerektiği ve c) Bugün yaşayan insanlarla ilişkisi tartışılmıştır (Safran, 1998, 35). Artık sosyal bilimler içinde ele alınan tarih, geçmişte olan olaylar veya bunlar hakkındaki belgelerin verileridir. Tarihi olayların ve belgelerin verilerinin bilimsel bir metotla incelenmesi, tarih bilimini doğurmuştur (Köstüklü, 1999, 11).

19. yüzyılın sonlarında Avrupa'da özellikle Almanya ve Fransa'da ulusu yücelten tarih anlayışı hakim olmuştur. Tarihe, ulus-devletin ideolojik altyapısını oluşturma ve ulus kimliğini güçlendirme görevi verilmiştir. Ardından, diğer ulus devletlerinde de örnek vatandaş yetiştirme amacına yönelik olarak eğitimin temel unsuru olmuştur (Bkz.: Fırat, 2006, 13). 20. yüzyılın başlarına gelindiğinde ise, belli ve tekil olaylara dayalı betimleyici anlatıyla tarihin bilimselleşmesinin söz konusu olamayacağı düşüncesinden yola çıkan Febvre ve Bloch'un kurdukları Annales Okulu tarihe yeni bir anlayış getirmiştir. Tarihin geçmişin ancak kanıtları insan davranışının genel kurallarının hesaplanmasına imkân veren ve daha önceden mevcut olan açıklayıcı bir çerçeveye yerleştirerek ortaya konabileceğini savunan yeni tarih anlayışı bilim dünyasında yerini almıştır. Olay tarihçiliğini bir kenara bırakarak, tarihi bilim düzeyine

çıkarmayı amaçlayan Annales Okulu'nun çıkardığı Annales Dergisi'nin 1929'daki ilk yazı komitesinde 4 tarihçinin yanı sıra bir sosyolog, bir coğrafyacı, bir siyaset bilimci ve bir iktisatçının yer alması Annales Okulu'nun disiplinler arası çalışmalarla ancak geçmişteki insan yaşamının bilgisine ulaşılabileceği konusundaki görüşünü yansıtmaktadır (Fırat, 2006, 16). Annales Okulu'nun savunduğu bu tarih anlayışı, dünyanın diğer ülkelerinde olduğu gibi Türkiye'deki tarihçiler ve ilgili kurumlar üzerinde etkili olmuştur.

On sekizinci yüzyılın sonlarından itibaren Avrupa ülkelerinin eğitim sistemlerinde bir disiplin olarak yer almaya başlayan tarih dersi, Osmanlı İmparatorluğu'nda özellikle yenileşme hareketleriyle birlikte okul müfredatına girmiştir. Tarihin düzenli bir ders olarak okutulmasına 1838/1839'dan itibaren Mekteb-i Maarif-i Adliye'de başlanmıştır (Alpugan, 1994'ten aktaran; Merey, 2010, 30).

Yüksek öğretim düzeyinde eğitim vermek amacıyla 1863 yılında açılan Darülfünun'da başlangıçta serbest dersler verilmeye başlanmıştır (Yılmaz, 2001: 251). Zaman içerisinde çeşitli nedenlerle kapanan ve tekrar açılan Darülfünun'un Edebiyat Şubesi ilk mektepli öğretmenlerini tarih-coğrafya diploması ile 1912 yılında mezun etmeye başlamıştır (Ata, 2007, 30). Ancak, tarih bölümü fiilen 1919 yılında hazırlanan Darülfünun-ı Osmanî Nizamnamesi ile kurulabilmiştir (Arslan, 2004, 11).

Cumhuriyet dönemine gelindiğinde, 21 Nisan 1924 tarihinde onaylanan İstanbul Darülfünunu Talimatnamesi ile Darülfünun, bilimsel ve idari bakımdan tamamen özerk hale gelmiştir (Yılmaz, 2001: 255). Bu talimatnameyle, Tarih Bölümünü bitirenler mezuniyet (lisans) veya İcazet (doktora) ile mezun olacağı belirtilmiştir (Erkan, 2009, 75). Ancak 1929 yılından itibaren Darülfünun tartışılmaya başlanmış ve Darülfünun'un reform edilmesi, yenilenmesi gerektiği kanaati kamuoyunda oluşmuştur. Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından alınan kararla, 31 Temmuz 1933'te kapatılan Darülfünun'un yerine 1 Ağustos 1933'te İstanbul Üniversitesi kurulmuştur. İstanbul Üniversitesi, Kasım ayında Türkiye'nin "ilk ve tek üniversitesi" olarak eğitim vermeye başlamıştır. Tarih bölümü de bu dönemde varlığını korumuş ve Tarih Disiplini olarak adlandırılmıştır (URL 2, 2013). İstanbul Üniversitesi dışında ise, 1936 yılından itibaren Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi bünyesinde açılan tarih bölümünde öğrenci yetiştirilmeye başlanmıştır (URL 3, 2013). Türkiye'de ancak 20. yüzyılın başlarında kurulabilen tarih bölümü ile Türkiye'de tarih kavramına yüklenen anlamlar da zamanla değişmiştir ki günümüzde tarih sözcüğünün karşılığı olarak kullanılan bazı tanımlar aşağıda verilmiştir.

Tarih, geçmişte yaşanmış olay ve hareketlerin meydana gelişlerinden sonuçlanıncaya kadar geçen zaman süresindeki bilgileri toplayan, düzenleyen, değerlendiren ve yorumlayan; elde edilenleri yaşanan ve gelecek zaman boyutlarına sunan, "geçmiş - bugün - yarın ile diyalog kuran" bir bilim olarak ifade edilebilir (Koçak, 1998, 2). Tarihin bir başka tanımı ise şu şekildedir: "Tarih, geçmişteki olayları; yer, zaman ve faileri göstererek kaynaklara dayalı olarak sebep-sonuç ilişkisi içerisinde inceleyen bir bilim dalıdır." (Köstüklü, 2004, 2).

Jenkins'e göre ise tarih, dünya hakkındaki bir dizi söylemden biridir ve tarih, tarihçilerin uğraşlarında geçmişten çıkarttıkları şeydir (1996, 19). Tanımı çeşitli biçimlerde yapılan tarihin bilim olarak görevi, geçmişin araştırılmasının yanında, bunu bugünün ve geleceğin insanına aktarmaktır. Bu noktada tarihi öğretmek ve öğrenmek ne işe yarar sorusu sorulmaya başlanmıştır. Tarih öğrenmek toplumların geçmişini inceleyerek insanların yaşantılarında kendilerine bir yön çizmeleri ve geçmiş olaylardan dersler alarak yaşantılarını düzenlemelerini sağlar. Bunun yanında bir milletin kendi milli değerlerine göre yaşaması ve sağlıklı bir şekilde ayakta durması tarihini bilmesiyle doğru orantılıdır (Ayaz, 2009, 6). Ata ise, tarihe yüklenen misyonu şu ifadelerle açıklamıştır:

"Son 150-200 yıldır, tarih disiplini ulus-devletlerin okul programlarında bir ders olarak sağlam bir yer edinmiştir. ... Avrupa devletleri, bir yandan tarih ders kitaplarını dinsel ifadelerden arındırırken, diğer yandan tarih dersini yurttaşlarının kolektif kimliğinin oluşturulmasında etkili olarak kullanmaya başladı." (Ata, 2007, 30).

Yukarıda tanımları verilen tarihin öğretiminin yapıldığı tarih bölümleri, genel olarak öğrencilere teorik ve pratik yollarla tarih bilgileri vererek, onları bu alanda çağdaş bilgilerle donatmakta ve hayata

hazırlamaktadır. Bölümlerde öğrencilere genel tarihi bilgilerin yan sıra geçmiş ile günümüz arasındaki bağlantıyı kurmak amacıyla Osmanlıca, Osmanlı Tarihi Metinleri, Osmanlı Paleografyası ve Osmanlı Arşiv Belgeleri gibi dersler verilmektedir (Erkan, 2009, 2). Bu şekilde bir eğitim gerçekleştiren tarih bölümlerine yüklenen misyon ve bu bölümlerin sahip oldukları vizyon araştırmaya değer bir konudur.

Bu çalışmada Türkiye'deki devlet üniversiteleri ve özel üniversiteler ve vakıf üniversitelerinin tarih bölümlerinin internet sayfalarında yer alan "misyon" ve "vizyon" başlıkları altındaki ifadeler incelenmiştir. Bu noktada öncelikle "misyon" ve "vizyon" kavramlarını açıklamak yerinde olacaktır.

Misyon kavramı, Türk Dil Kurumu'nun Büyük Türkçe Sözlüğü'nde, "Amaç: Ulaşmak istenilen sonuç." şeklinde ifade edilmiştir. Amaç ise şu şekilde tanımlanmıştır:

1. Eğitim alanında bir etkinliğe, bir eyleme ya da bir işe başlarken erişilmek istenilen, öğrenim sürecine bütünlük ve anlam kazandıran sonuç. 2. Eğitim görevlilerince saptanan ve düzenlenen programlar sonucu öğrenci davranışında gerçekleşmesi istenilen değişim" (URL 1, 2011).

Vizyon kavramı ise şu biçimde ifade edilmiştir:

"İnsanı duyuvar dünyasının üstüne yükselten ve hiçbir zaman tam olarak gerçekleştirilemeyecek olan, yalnızca erişilmesi istenen amaç olarak kalan kılavuz ilke, mefkûre, ideal, ülkü." (URL 1, 2011).

Bu çalışmada cevabını bulacak konular, devlet üniversiteleri ve özel üniversiteler ve vakıf üniversitelerinin tarih bölümlerinin internet sayfalarında yer alan "misyon" ve "vizyon" başlıkları altındaki açıklamaları incelemek, devlet üniversitelerinin tarih bölümlerinde yetiştirmeyi amaçladıkları tarihçi profili ile özel üniversiteler ve vakıf üniversitelerinin yetiştirmeyi amaçladıkları tarihçi profilini karşılaştırılmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı üniversitelerin tarih bölümlerinin resmi internet sayfalarına göre yetiştirmeyi amaçladıkları tarihçi profillerini belirlemek ve karşılaştırmaktır.

Sınırlılıklar

- Türkiye'de üniversitelerin lisans düzeyinde eğitim veren tarih bölümleri ile sınırlıdır.
- Üniversitelerin tarih bölümlerinin resmi internet sayfalarından elde edilen veriler ile sınırlıdır.

Problem Durumu

Bu araştırmada, Türkiye'deki devlet üniversiteleri ile özel üniversiteler ve vakıf üniversitelerinin tarih bölümlerinin resmi internet sayfalarındaki açıklamalara göre yetiştirmeyi amaçladıkları tarihçi profillerini belirlemek ve karşılaştırmak amaçlanmaktadır. Bu amaca ulaşmak için aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

- Tarih bölümlerinin internet sayfalarında yer alan "misyon" açıklamaları, yetiştirmeyi amaçladıkları tarihçi profillerine ilişkin hangi verileri içermektedir?
- Tarih bölümlerinin internet sayfalarında yer alan "vizyon" açıklamaları, yetiştirmeyi amaçladıkları tarihçi profillerine ilişkin hangi verileri içermektedir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Mevcut durumun betimlenmesine yönelik olarak gerçekleştirilen bu çalışmada betimsel araştırma modeli kullanılmıştır. Betimsel araştırma, var olan bir olayı nicel (sayıları kullanarak) ya da nitel (bir birey ya da grubun özelliklerini ortaya koyarak) yönden betimleyen bir araştırma türüdür (McMillan ve Schumacher, 1984'ten aktaran; Balcı, 1989, 412). Daha kısa bir tanımla geçmişte ve bugün var olan bir

olay ya da durumu var olduğu şekilde tanımlayan bir araştırmadır (Karasar, 2002, 77). Betimsel araştırmacının amacı evrenin ya da ondan çekilen yansız bir örneklemin doğru bir tanımına ulaşmaktır (Simon ve Burstein, 1985'ten aktaran; Balcı, 1989, 412). Bu çerçeveden hareketle üniversitelerin tarih bölümlerinin internet sayfalarında yer alan misyon ve vizyona ilişkin açıklamalar içerik analizi yöntemine göre okunarak, kategoriler tespit edildi ve ilgili ifadeler ilgili kategoriler altında toplanarak tablolar oluşturuldu.

Evren ve örneklem

Araştırmanın evreni Türkiye’de eğitim-öğretime devam eden devlet üniversiteleri ile özel üniversiteler ve vakıf üniversitelerinin tarih bölümlerinin internet sayfalarıdır. 2011 ÖSYS Kılavuzu incelendiğinde 72’si devlet ve 9’u özel ve vakıf olmak üzere toplam 81 üniversitede tarih bölümü bulunduğu görülmektedir. Araştırmanın örneklemini ise 63’ü devlet ve 9’u özel ve vakıf olmak üzere toplam 72 üniversitenin tarih bölümlerinin internet sayfalarıdır.

Verilerin toplanması ve çözümlenmesi

Üniversitelerin tarih bölümlerinin internet sayfalarında yer alan misyon ve vizyona ilişkin metinler 28-29 Haziran 2011 tarihlerinde elde edildi ve içerik analizi yöntemi ile incelendi. İçerik analizinde amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2008, 227). Araştırmada elde edilen verilerin analizi için verilerden yola çıkarak kodlar oluşturulmuş ve bu şekilde tüm verilerin işlenmesi için kavramsal bir yapı oluşturulacak olan kod listesi elde edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2008, 232). Araştırmada elde edilen nitel verilerin sayısal analizi frekans tablolarında gösterilmiştir.

Balcı’ya göre (2004, 184) içerik analizi, insanların yazdıklarının açık talimatlara göre kodlanarak sayısallaştırmasıdır. İçerik analizinin temel amacı sözel olan dokümanı nicel verilere dönüştürmektir. İçerik analizi sonuçları genelde frekans ve/veya yüzde tabloları şeklinde ifade edilir. Buna göre devlet üniversitelerinin ve özel üniversiteler ve vakıf üniversitelerinin tarih bölümlerinin internet sayfalarında misyon ve vizyona ilişkin ifadeler frekans tabloları halinde kategorize edilmiştir. Ayrıca araştırmanın geçerliliği bakımından araştırma sonuçlarının “aktarılabirliği”ni artırmak için (Yıldırım ve Şimşek, 2008, 270) araştırmaya konu olan tarih bölümlerinin internet sayfalarından doğrudan alıntılara da yer verilmiştir.

Bulgular ve Yorumlar

2011 ÖSYS Kılavuzu incelendiğinde 72’si devlet ve 9’u özel olmak üzere toplam 81 üniversitede tarih bölümü bulunduğu görülmektedir. Bu çalışmada 63’ü devlet ve 9’u özel olmak üzere toplam 72 üniversitenin tarih bölümlerinin internet sayfaları incelenmiştir. 9 devlet üniversitesinin tarih bölümlerinin internet sayfaları; sayfanın boş olması, erişime açık olmaması, yapım aşamasında olması, sayfada yanlış bilgi yer alması gibi nedenlerden dolayı incelenememiştir.

Üniversitelerin tarih bölümlerinin internet sayfaları incelendiğinde genel olarak aşağıdaki kategoriler altında toplanabilecek bilgilere yer verildiği görülmüştür:

- a. Misyonla ilişkin açıklamalar
- b. Vizyona ilişkin açıklamalar
- c. İstihdama ilişkin açıklamalar

A. Üniversitelerin Tarih Bölümlerinin İnternet Sayfalarında Yer Alan Misyonla İlişkin Açıklamalar

Bu bölümde devlet üniversitelerinin ve özel üniversiteler ve vakıf üniversitelerinin tarih bölümlerinin internet sayfalarında yer alan misyonla ilişkin açıklamalar incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

A.1. Misyona İlişkin Bulgular (Devlet Üniversiteleri)

Devlet üniversitelerinin tarih bölümlerinin internet sayfalarında yer alan misyona ilişkin açıklamalar incelendiğinde ortaya çıkan ifadeler ve frekansları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1.

Devlet Üniversitelerinin Tarih Bölümlerinin İnternet Sayfalarında Misyona İlişkin Olarak Yer Verilen İfadeler.

İfadeler	f
Öğrencileri sosyal bilimlerin genel ve tarih biliminin özel metotlarıyla yetiştirmek	31
Akademik anlamda alanında yetkin, entelektüel yönlerden iyi yetişmiş öğrenciler yetiştirmek	26
Kaynak diller konusunda eğitim vermek	19
Tarihi, mukayeseli bir yaklaşımla incelemek	10
Öğrencilerin eleştirel ve disiplinler arası bakış açılarını geliştirmek	10
Tarih bilincine sahip bireyler yetiştirmek	10
Atatürk İlke ve İnkılâplarını benimseyen bireyler yetiştirmek	3
Yerel tarih çalışmalarını yapmak	1
Öğrencilerini yaşadıkları dünyaya bir tarih perspektifinden bakabilmeyi ve geleceğe dair çıkarımlarda bulunabilmeyi sağlayacak gerekli tarihsel bilgi, yöntem ve anlayışlarla donatmak	1

Tablo 1 incelendiğinde Devlet üniversitelerinin tarih bölümlerinde yetiştirilecek olan öğrencilerin “sosyal bilimlerin genel ve tarih biliminin özel metotlarıyla yetiştirilme”si amacının en fazla (31 defa) misyon olarak tarih bölümüne yüklendiği görülmektedir. Bu bağlamda örneğin, Hacettepe Üniversitesi Tarih Bölümü’nün internet sayfasında “... tarih perspektifi kazanmış, olaylara ve sorunlara eleştirel ve olabildiğince nesnel bakabilen bireyler yetiştirmek” bölümün misyonlarından biri olarak ortaya konmuştur. “Tarih biliminin metodolojik ilkelerinin öğrencilere kazandırılması, bilimsel ve çok boyutlu düşünebilen öğrenciler yetiştirmek, bilimsel araştırma ve kaliteli bir eğitim için teşvik edici unsurlar oluşturmak, öğrencilere tarih biliminin temel kavramlarını vererek bilgi ve bilgiye ulaşım yollarını kazandırmak, tarih perspektifi kazanmış, olaylara ve sorunlara eleştirel ve olabildiğince nesnel bakabilen bireyler yetiştirmek, olaylara ilmi bir bakış açısı ile yaklaşmanın gerekliliğini benimsetmek, geçmiş olayları analiz etme becerisini kazanmasına yardım etmek” bu misyon içerisinde ifade edilmiştir.

Tablo 1’e göre, “Akademik anlamda alanında yetkin, entelektüel yönlerden iyi yetişmiş öğrenciler yetiştirmek” tarih bölümlerinin bir misyonu olarak 26 üniversitenin tarih bölümüne vurgulanmıştır. Tarih bölümü öğrencilerinin “tarih bilimi alanında gereken mesleki ve sosyal birikime ulaştırılması”nı temel hedef olarak gösteren Balıkesir Üniversitesi Tarih Bölümü’nün misyon vurgusuna Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Tarih Bölümü ise “Bölümde verilecek metod, kaynak bilgisi, kaynak kullanımı ve kaynak dili ile üniversiteler ve araştırma merkezlerinde sosyal bilimler alanında yapılacak araştırma faaliyetleri için deneyimli, bağımsız çalışabilecek ve bilimsel açıdan yeterli uzmanların yetiştirilmesi de amaçlanmaktadır.” ifadesiyle katılmaktadır.

Tablo 1’e bakıldığında, “Kaynak diller konusunda eğitim vermek” 19 üniversitenin tarih bölümüne bir misyon olarak ifade edilmiştir. Bilecik Üniversitesi Tarih Bölümü öğrencilerine tarih eğitimini en iyi şekilde vermeyi hedeflediklerini şu ifadelerle belirtmiştir:

“... öğrencilerimizin tarih ana bilim dalının ana kaynaklarını iyi derecede okuyup anlayabilmeleri için Osmanlı Türkçesi dersleri özel kurslarla da desteklenerek en iyi şekilde öğretilenektir. Ayrıca zorunlu seçmeli dersler ve kurslarla öğrencilerimizin bir yabancı dil olarak İngilizceyi de öğrenmeleri sağlanacaktır.”

Bilecik Üniversitesinin yanı sıra Gazi üniversitesi de “bölüm dersleri arasında Rusça, Arapça, Farsça ve

Çağdaş Türk lehçeleriyle ilgili dersler ile yoğun Osmanlıca derslerine yer verildiği”ni belirterek tarih bölümünde kaynak diller konusunda eğitim verilmesi vurgusu yapılmıştır. Kaynak diller konusunda eğitim verilmesinin, muhakeme gücünü artırmak ve geçmiş olayları analiz etme becerisi kazanmak için önem arz ettiği açıklanmıştır.

Tablo 1 incelendiğinde “Tarihi mukayeseli bir yaklaşımla incelemek”, on devlet üniversitesinin tarih bölümü tarafından bir misyon olarak ifade edilmiştir. Örneğin, Aksaray Üniversitesi Tarih Bölümü’nün internet sayfasında ilkçağdan başlayarak toplumsal bir varlık olan insanın, tarihsel olarak siyaset, ekonomi, din ve sanat gibi geniş kavramlarla birlikte mukayeseli bir yaklaşımla ele alınacağı vurgulanmıştır. Bitlis Eren Üniversitesi, Dicle, Hacettepe, Abant İzzet Baysal ve Kocaeli üniversitelerinin tarih bölümlerinde ise tarihin bütüncü(l) ve mukayeseli bir yaklaşımla inceleneceği belirtilmiştir.

Tablo 1’e göre, “Öğrencilerin eleştirel ve disiplinler arası bakış açılarını geliştirmek”, on devlet üniversitesinin tarih bölümünde bir misyon olarak dile getirilmiştir. Bu çerçevede Batman Üniversitesi Tarih Bölümü’nün internet sayfasında bölümün amacı, “Bugünün şekillenmesinde birinci derecede rolü bulunan geçmişin, bilimsel yöntem ve disiplinler arası bakış açısıyla incelenerek anlaşılacağı tespitinden yola çıkarak, tarih perspektifi kazanmış, olaylara ve sorunlara eleştirel ve olabildiğince nesnel bakabilen bireyler yetiştirmek” olarak ifade edilmiştir. Bilecik Üniversitesi Tarih Bölümü’nün internet sayfasında bölümün klasik ders müfredatının dışında “öğrencilerin disiplinler arası bakış açılarının geliştirilebilmesi için Sosyoloji, Edebiyat Tarihi, Bilim Tarihi ve Karşılaştırmalı Medeniyet Tarihi gibi dersleri de almaları”na imkan sağlanacağı belirtilmiştir. Böylece öğrencilerin kültürel altyapılarının ve düzeylerinin yükseltilerek muhakeme güçlerinin artırılmasına çalışılacağı açıklanmıştır. Ege Üniversitesi Tarih Bölümü’nün misyon açıklamasında ise “Tarih formasyonu için Coğrafya, Arkeoloji, Antropoloji, Sanat Tarihi gibi yan branşlardan da yararlanılması”nın doğal olduğu belirtilmiştir. Bingöl Üniversitesi Tarih Bölümü’nün misyon açıklamasında ise, tarih alanında çalışmak isteyen bir kimsenin her şeyden önce tarih, coğrafya, sosyoloji ve felsefeye ilgi duyması gerektiği özellikle vurgulanmıştır.

Tablo 1’de görüldüğü gibi, “Tarih bilincine sahip bireyler yetiştirmek”, on devlet üniversitesinin tarih bölümünde bir misyon ifadesi olarak yer almıştır. Batman Üniversitesi Tarih Bölümü’ne göre, “dünün ışığında bugünü anlayan ve bu sayede geleceği planlayabilen toplum önderlerini kazandırmak” bu misyonun bir gereğidir. Süleyman Demirel Üniversitesi Tarih Bölümü ise, “Bölümümüz geçmiş, bugün ve gelecek arasında bağlantı kurulmasına hizmet etme amacı içerisinde akademik çalışmalar ortaya koymakta ve öğrenciler yetiştirme çabası içindedir.” ifadesiyle tarih bilincine sahip bireyler yetiştirmenin önemini vurgulamıştır.

“Atatürk ilke ve inkılaplarını benimseyen bireyler yetiştirmek”, “Yerel tarih çalışmaları yapmak”, “Öğrencileri, yaşadıkları dünyaya bir tarih perspektifinden bakabilmeyi ve geleceğe dair çıkarımlarda bulunabilmeyi sağlayacak gerekli tarihsel bilgi, yöntem ve anlayışlarla donatmak”, “Aydın ve yaratıcı düşünebilen tarihçiler yetiştirmek” ifadeleri da devlet üniversitelerinin tarih bölümlerinin internet sayfalarında misyon ifadesi olarak yer almıştır.

1.b. Misyonu İlişkin Bulgular (Özel Üniversiteler)

Devlet üniversitelerinin tarih bölümlerinin internet sayfalarında yer alan misyona ilişkin açıklamalar incelendiğinde ortaya çıkan ifadeler ve frekansları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2.

Özel Üniversiteler ve Vakıf Üniversitelerinin Tarih Bölümlerinin İnternet Sayfalarında Misyona İlişkin Olarak Yer Verilen İfadeler.

<i>İfadeler</i>	<i>f</i>
Kaynak diller konusunda eğitim vermek	5
Tarihi, bilimsel esaslara göre araştırıp incelemek	5
Tarihi, mukayeseli bir yaklaşımla incelemek	3
Tarih öğrenimi ile eleştirel ve disiplinler arası bakış açısını geliştirmek	3
Tarih bilimine karşı sürekli bir ilgi uyandırmak ve bunu canlı tutmak	1
Öğrencilerin dünyayı ve tarihi daha iyi anlamalarını sağlamak, yazılı ve görsel tarih kaynakları üzerinde çalışırken eleştirel ve analitik yaklaşımlarını geliştirmek	1
Tarih lisans programı ve sistematığı, bilim teorisi, tarih metodolojisi ve yazımından yola çıkarak öğrencilere Türk ve dünya tarihini sunmak	1

Tablo 2 incelendiğinde “Kaynak diller konusunda eğitim vermek”, beş özel üniversitenin tarih bölümlerinin internet sayfalarında misyon olarak ifade edilmiştir. Bu misyon, Beykent Üniversitesi Tarih Bölümü tarafından “en azından bir yabancı dile vakıf bireyler” yetiştirmek şeklinde ifade edilirken Fatih Üniversitesi Tarih Bölümü ise bu konuya verdiği önemi “Bölümümüz, öğrencilerin araştırma kapasitelerini geliştirmek ve ilgi alanlarını çeşitlendirmek için gerekli yabancı dilleri öğrenmelerine ve geliştirmelerine de yardımcı olur. Tarih Bölümü öğrencileri Osmanlı Paleografyası’nın yanı sıra Almanca ya da Fransızca gibi bir Batı dilinde ders alabilirler. Böylece tarihçilerin küresel yönelimleri için gerekli olan bilimsel hazırlıkların sağlanmasına çalışılmaktadır.” ifadeleriyle belirtmiştir.

Tablo 2’de görüldüğü gibi, “tarihi, bilimsel esaslara göre araştırıp incelemek”, amacının beş üniversitede misyon olarak tarih bölümüne yüklendiği görülmektedir. Bu amacın ise, mukayeseli bir yaklaşımla, çağdaş teknolojilerden yararlanarak, insanlık tarihinin ve özellikle Türk tarihinin bütün dönemlerini, dünya tarihi çerçevesinde ele alınmasını gerektirdiği ifade edilmiştir. Ancak Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi Tarih Bölümü’nün internet sayfasında bu amacın “mukayeseli bir yaklaşım”ın yanı sıra “disiplinler arası bir yaklaşım” ile gerçekleştirileceği ifade edilmiştir. Ayrıca İstanbul Şehir Üniversitesi Tarih Bölümü de “disiplinler arası ve mukayeseli yaklaşımları” benimsendiğini vurgulamıştır. Bu bağlamda hem Türk-Osmanlı tarihinin, hem de dünya tarihinin çeşitli alt alanlarında dersler açtıklarını ve tarihin sosyal bilimlerle irtibatını çok önemsediklerini belirtmişlerdir. İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Tarih Bölümü de “Dünya tarihi perspektifi içerisinde Türk Tarihi’nin incelenmesi”nin hedeflediğini ve bunun için de arşivler başta olmak üzere birincil kaynakların kullanımı ve bilgisayar teknolojisinin sunmuş olduğu araştırma yöntemlerinden faydalanılması gerektiğini vurgulamıştır.

Tablo 2 incelendiğinde “Tarihi, mukayeseli bir yaklaşımla incelemek”, üç özel üniversitenin tarih bölümlerinin internet sayfalarında bölüm misyonu olarak ifade edilmiştir. Örneğin, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi tarih bölümü, “Bölüm programı, Osmanlı ve modern dönem Türk medeniyet tarihini dünya tarihiyle karşılaştırmalı olarak inceleme odaklıdır.” ifadesiyle bu misyonu belirgin bir biçimde açıklamıştır.

Tablo 2’ye göre, üç özel üniversitenin tarih bölümlerinin internet sayfalarında “Tarih öğrenimi ile eleştirel bakış açısı ve disiplinler arası yaklaşımı kazandırmak” bölüm misyonu olarak ortaya konmuştur. İstanbul Bilgi Üniversitesi Tarih Bölümü’nün internet sayfasında “Tarih öğrenimi görmekle, yalnız tarihçi olunmaz; bu eğitimin kazandırdığı eleştirel bakış açısı ve disiplinler arası yaklaşımla diğer toplumsal bilim alanları, örneğin işletmecilik, iktisatçılık, ya da uluslararası ilişkiler uzmanlığı için de yararlı bir temel edinilir.” ifadeleriyle bu amaç desteklenmiştir.

Tablo 2’de görüldüğü gibi, “Tarih bilimine karşı sürekli bir ilgi uyandırmak ve bunu canlı tutmak”, “Öğrencilerin dünyayı ve tarihi daha iyi anlamalarını sağlamak, yazılı ve görsel tarih kaynakları üzerinde

çalışırken eleştirel ve analitik yaklaşımlarını geliştirmek” ve “Tarih lisans programı ve sistematığı, bilim teorisi, tarih metodolojisi ve yazımından yola çıkarak öğrencilere Türk ve dünya tarihini sunmak” ifadeleri da özel üniversiteler ve vakıf üniversitelerinin tarih bölümlerinin internet sayfalarında misyon ifadesi olarak yer almıştır.

B. Üniversitelerin Tarih Bölümlerinin İnternet Sayfalarında Yer Alan Vizyona İlişkin Açıklamalar

Bu bölümde devlet üniversiteleri ve özel üniversiteler ve vakıf üniversitelerinin tarih bölümlerinin internet sayfalarında yer alan vizyona ilişkin açıklamalar incelenmiştir.

B.1. Devlet Üniversitelerinin Tarih Bölümlerinin İnternet Sayfalarında Yer Alan Vizyona İlişkin Açıklamalar

Devlet üniversitelerinin tarih bölümlerinin internet sayfalarında yer alan vizyona ilişkin açıklamalar incelendiğinde ortaya çıkan ifadeler ve frekansları Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3 incelendiğinde, “Yapılmakta olan bilimsel bilgi üretimini ve verilen eğitimi, çağdaş yöntem ve teknikler ile güncelleştirmek”, beş devlet üniversitesinin tarih bölümlerinin internet sayfalarında vizyon olarak ortaya konmuştur. Bu vizyona paralel olarak “Tarih eğitiminde klasik kalıpları zorlayacak, çağdaş, bilimsel, teknolojik, kültürel bilgi birikimine sahip tarihçiler yetiştirmek”, “günümüz şartlarına uygun eğitim veren bir eğitim merkezi haline gelmek” ve “rekabete dönük, saygın, çağdaş, eğitim ve bilimde sürekli gelişmeyi hedefleyen bir bölüm haline gelmek” erişilmesi istenen amaç, ideal olarak belirtilmiştir.

Tablo 3’te görüldüğü gibi, üç devlet üniversitesinin tarih bölümlerinin internet sayfalarında “Türkiye'nin bilim ve medeniyete ciddi katkılar sunan bir ülke konumuna gelmesi” bölüm vizyonu olarak ortaya konmuştur. Bu vizyonun gerçekleşebilmesi için de “sorgulayıcı ve yenileşmeci bir anlayışla, ülke insanının bilgi birikimi ve kültürel donanımının yükselmesi”nin gerektiği dile getirilmiştir.

Tablo 3. Devlet Üniversitelerinin Tarih Bölümlerinin İnternet Sayfalarında Yer Alan Vizyona İlişkin Olarak İfadeler.

İfadeler	f
Yapılmakta olan bilimsel bilgi üretimini ve verilen eğitimi, çağdaş yöntem ve teknikler ile güncelleştirmek	5
Türkiye'nin bilim ve medeniyete ciddi katkılar sunan bir ülke konumuna gelmesini sağlamak	3
Disiplinler arası ilişkiler bağlamında insanı anlamak ve anlatmak	2
Atatürk İlke ve Devrimleri'nin hayata geçirmek	1
Tarihi bilgidenden çok tarihin nasıl araştırılacağını öğretmek	1
Grup çıkarlarını ve ekolojiyi (mekân, çevre) de hesaba katan bir sosyo-ekonomik tarihçilik yapmak	1
İnsan hak ve özgürlüklerine saygılı, toplumsal barış ve uzlaşmanın esas tutulduğu bir sevgi ve hoşgörü ortamı yaratmak	1
Sosyal bilimlere özgün katkılar sağlamak ve bu bilimsel yaklaşımı da öğrencilere kazandırmak	1
Ulusal ve uluslar arası alanda tanınan, öğrenciler ve çalışanlar tarafından tercih edilen, rekabete dönük, saygın, çağdaş, eğitim ve bilimde sürekli gelişmeyi hedefleyen bir bölüm olmak	1
Özgüveni gelişmiş, kendini doğru ifade edebilen, analiz ve sentez yapabilen, demokratik tutum ve davranışlar sergileyen, ulusal ve toplumsal duyarlılığa sahip, bir kaynak dilini (Osmanlıca) kullanabilen, ideolojik saplantıları olmayan, yeteneğini ve sınırlarını bilen, yapacağı araştırma ve çalışmalarda yerel, ulusal ve evrensel dengesini kurabilen mezunlar yetiştirmek	1
Tarih öğreniminde ulusal ve uluslararası işbirliğini sağlamak	1
Tarih öğrenimi için nitelikli altyapı (eğitim kadrosu, fiziki ortam, teknik donanım) oluşturmak	1
Tarih alanının toplumdaki itibarını artırmak	1

Tablo 3 incelendiğinde, “Sosyal bilimlere özgün katkılar sağlamak ve bu bilimsel yaklaşımı da öğrencilere kazandırmak” bir devlet üniversitesinin tarih bölümünde vizyon olarak ortaya konmuştur. Bu ideale ulaşmanın ise “sadece Türk tarihi, kültürü ve medeniyeti alanında değil diğer milletler ve kültürlerle olan ilişkileri ve eşzamanlı bir yaklaşımla Türk tarihinin dünya tarihi içindeki konumu göz önünde bulundurularak, sorgulayıcı, irdeleyici, edisyon kritiği yapılmış materyallerden hareketle” gerçekleştirileceği ifade edilmiştir.

B.2. Özel üniversiteler ve vakıf üniversitelerinin tarih Bölümlerinin İnternet Sayfalarında Yer Alan Vizyona İlişkin Açıklamalar

Özel üniversiteler ve vakıf üniversitelerinin tarih bölümlerinin internet sayfalarında yer alan vizyona ilişkin açıklamalara rastlanmamıştır.

Sonuç ve Öneriler

Bu bölümde bulgular tartışılmış ve yorumlanmıştır. Gerçekleştirdikleri eğitim sonucunda erişmek istedikleri ve öğrenim sürecine bütünlük ve anlam kazandıran misyon ve vizyon ifadeleri incelendiğinde devlet üniversitelerinin tarih bölümlerinin yetiştirmeyi amaçladıkları tarihçi profilini aşağıdaki ifadelerle betimleyebiliriz:

“Tarihi, bilimsel esaslara göre araştırıp inceleyebilen, akademik anlamda alanında yetkin, entelektüel yönlerden iyi yetişmiş, tarih bilimin temel kaynaklarını iyi derecede okuyup anlayabilen, kaynak diller konusunda eğitim almış, tarihi, mukayeseli bir yaklaşımla inceleme anlayışına sahip, disiplinler arası bakış açısını geliştirmiş, geçmiş, bugün ve gelecek arasında bağlantı kurabilen, tarih bilincine sahip” tarihçi tipidir.

Özel üniversiteler ve vakıf üniversitelerinin tarih bölümlerinin yetiştirmeyi amaçladıkları tarihçi profilini ise aşağıdaki ifadelerle betimleyebiliriz:

“Tarihi, bilimsel esaslara göre araştırıp inceleyebilen, kaynak diller konusunda eğitim almış, mukayeseli bir yaklaşımla, çağdaş teknolojilerden yararlanarak, insanlık tarihinin ve özellikle Türk tarihinin bütün dönemlerini, dünya tarihi çerçevesinde bilimsel esaslara göre araştırıp inceleyebilir duruma gelmiş, eleştirel ve disiplinler arası bakış açısını geliştirmiş” tarihçi tipidir.

Devlet üniversiteleri ve özel üniversiteler ve vakıf üniversitelerinin yetiştirmeyi amaçladıkları tarihçi profilleri karşılaştırıldığında Tablo 4’teki sonuç ortaya çıkmaktadır.

Tablo 4.

Devlet Üniversiteleri ile Özel Üniversiteler ve Vakıf Üniversitelerinin Yetiştirmeyi Amaçladıkları Tarihçi Profillerinin Karşılaştırılması.

	Devlet üniversiteleri	Özel üniversiteler
İfadeler	Tarihi, bilimsel esaslara göre araştırıp incelemek	Tarihi, bilimsel esaslara göre araştırıp incelemek
	Kaynak diller konusunda eğitim almış olmak	Kaynak diller konusunda eğitim almış olmak
	Tarihi, mukayeseli bir yaklaşımla inceleme anlayışına sahip olmak	Tarihi, mukayeseli bir yaklaşımla inceleme anlayışına sahip olmak
	Disiplinler arası bakış açısını geliştirmiş olmak	Disiplinler arası bakış açısını geliştirmiş olmak
	Akademik anlamda alanında yetkin, entelektüel yönlerden iyi yetişmiş olmak	Akademik anlamda alanında yetkin, entelektüel yönlerden iyi yetişmiş olmak
	Tarih bilincine sahip olmak	Tarih bilincine sahip olmak

Tablo 4 incelendiğinde, hem devlet üniversitelerinin hem de özel üniversiteler ve vakıf üniversitelerinin yetiştirmeyi amaçladıkları tarihçi profilinin, bilimsel tarihçi tipteki tarihçilerin görüşlerini yansıttığı görülmektedir. Bilimsel tarihçi tiptekiler, tarihi bir bilimsel araştırma biçimi olarak görürler ve doğa bilimlerinden bazı yöntemleri ödünç alma eğilimindedirler (Evans, 1994, 185). Bilimsel tarihçiler, eğitimsel olarak ılımlı ilerlemeci olarak adlandırılabilirler. Gutek’in (2006, 328) de belirttiği gibi ilerlemeci

eğitimciler, bilimsel yöntemi ve zihinsel araştırmayı sistematik olarak kullanırlar. Fakat bunlar akademik bilginin önemini vurguladıkları için daimici akımın da güçlü unsurlarını içerirler. Bilimsel tarihçiler, tarihsel sorularda açık uçlu araştırmayı ve bilimsel nesnellığı vurgularlar. Bu açıdan sosyal bilimler araştırma geleneği içinde yer alırlar (Ata, 1997, 42). Bu tarihçi profili, Barr ve diğerlerinin betimledikleri tarihin amaç, içerik ve öğretim yöntemi konusunda farklı görüşleri savunan “üç gelenek” içersisinden “sosyal bilim olarak sosyal bilgiler” (Brophy ve VanSledright, 1997: 25’ten aktaran; Yıldız, 2010, 120) anlayışının özelliklerini taşımaktadır.

Tarih öğretmeni özel alan yeterlikleri içerisinde tarih biliminin temel özelliklerini bilmek, tarihçinin kaynak kullanımını anlamak ve tarihçinin çalışma yöntemleri konusunda bilgi sahibi olmak birer performans göstergesi olarak ifade edilmiştir (Komisyon, 2011a, 2). Ayrıca yine tarih öğretmeni özel alan yeterliklerinde, “okul içerisinde tarihçilerin ve tarih eğitimcilerinin ortaya koydukları bilimsel bilginin öneminin farkında olmak” bir performans göstergesi olarak ortaya konmuştur (Komisyon, 2011a, 10). Bu anlayışa göre, iyi vatandaş yetiştirmek için öğrencilere sosyal bilimlerle ilgili disiplinlerdeki bilgi, beceri ve değerler kazandırılmalıdır. Öyle ki, sosyal bilimcilerin düşünme yöntemini tam olarak öğrenmiş gençler de sosyal bilimciler gibi algılayıcı ve ayırt edici olabilirler (Erden, tarihsiz’den aktaran; Kozan, 2002, 20). Kaymakçı ve Ata (2011), sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgilerin doğasıyla ilgili görüşlerini ortaya koymak amacıyla yaptıkları çalışmada öğretmenlerin en çok sosyal bilim olarak sosyal bilgiler anlayışına sahip olduklarını açıklamışlardır. Devlet üniversiteleri ve özel üniversiteler ve vakıf üniversitelerinin yetiştirmeyi amaçladıkları tarihçilerin sosyal bilimciler gibi çalışmayı ve düşünmeyi öğrenmiş olmalarını hedefledikleri anlaşılmaktadır.

Tablo 4’te görüldüğü gibi, “disiplinler arası bakış açısını geliştirmiş olmak” hem devlet üniversitelerinin hem de özel üniversiteler ve vakıf üniversitelerinin yetiştirmeyi amaçladıkları tarihçi profilinin ortak özelliği olarak görülmektedir. Ortaöğretim 10. Sınıf tarih dersi öğretim programının uygulanmasıyla ilgili açıklamalarda da tarih biliminin diğer bilimlerle ilişkisinin ilgili ünitelerde vurgulanması istenmiştir (Komisyon, 2011: 13). Aynı şekilde tarih öğretmeni özel alan yeterlikleri içerisinde yer alan “tarih metodolojisini kullanabilme” yeterliğinin performans göstergesi olarak “Tarih bilimini, coğrafya, siyaset bilimi, ekonomi, psikoloji, sosyoloji, felsefe, antropoloji, paleografya, kimya gibi beşeri, fen ve davranış bilimlerinin temel kavramları ve yöntemleriyle ilişkilendirir.” ifadesine yer verilmiştir (Komisyon, 2011a, 2). Ayrıca, yine tarih öğretmeni özel alan yeterlikleri içerisinde okul içerisinde diğer branşlardan öğretmenlerle işbirliği yaparak disiplinler arası öğrenmeye yönelik çalışmalar yapılması gerektiği vurgulanmıştır (Komisyon, 2011a, 7). “Tarih dersleri ile diğer derslerin konuları arasında bağlantı kurmak” yine tarih öğretmeni özel alan yeterlikleri içerisinde bir performans göstergesi olarak belirtilmiştir (Komisyon, 2011a, 8). Bu durum, üniversitelerde yetiştirilecek olan tarihçilerin tarih öğretmenleri gibi tarih bilimi ile diğer bilim disiplinleri ilişkilendirmeleri ve bu disiplinlerden yararlanmaları gerektiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 4 incelendiğinde, devlet üniversitelerinin yetiştirmeyi amaçladıkları tarihçi profilinin “tarih bilincine sahip olmak” özelliği, tarih öğretmeni özel alan yeterliklerinden “tarih eğitiminin amaçlarını ve yararlarını analiz edebilme” yeterliğinin performans göstergesi olarak belirtilmiştir (Komisyon, 2011a, 5). Ayrıca yine tarih öğretmeni özel alan yeterlikleri içerisinde okul içerisinde “Milli birliğin ve toplumsal barışın sağlanmasında tarih bilincinin öneminin farkındadır.” ifadesiyle tarih bilincine sahip olmanın önemi vurgulanmıştır (Komisyon, 2011a, 10). Bu durum, üniversitelerde yetiştirilecek olan tarihçilerin tarih öğretmenleri gibi tarih bilinci konusunda donanım sahibi olmaları gerektiğini göstermektedir.

Üniversitelerin tarih bölümlerinin internet sayfaları incelendiğinde bu bölümlerin çok azında misyon ve vizyona ilişkin açıklamalara bu başlıklar altında yer verildiği görülmüştür. Bu durum da bilgi ve iletişim teknolojilerinin öneminin üniversitelerin tarih bölümlerinin çoğu tarafından anlaşılmadığını göstermektedir. Bazı üniversitelerin tarih bölümlerinin internet sayfalarında yer alan misyon ve vizyona ilişkin açıklamaların altında tarih bölüm başkanlarının imzası yer almaktadır.

Üniversitelerin internet sayfalarındaki misyon ve vizyon açıklamaları incelendiğinde bazı tarih bölümlerinin birbirinin aynı ya da çok benzer açıklamalara yer verdikleri görülmüştür. Bu durum, bazı üniversitelerin tarih bölümlerinin kendilerine özgü misyon ve vizyon açıklamalarını oluşturmada yetersiz kaldıklarını ve bu konuda kolaycılığa kaçtıklarını göstermektedir.

Bulguların tartışılıp yorumlanmasından sonra aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur:

- Üniversitelerinin yetiştirmeyi amaçladıkları tarihçi profili ile tarih bölümünde eğitim gören öğrencilerin kendilerini nasıl bir profil içerisinde resmettikleri karşılaştırılmalıdır.
- Üniversitelerinin tarih bölümleri bilgi ve iletişim teknolojilerini daha doğru ve etkin kullanmaları gerekmektedir.
- Türkiye'deki tarih bölümlerinin internet sayfalarındaki misyon ve vizyon açıklamaları gözden geçirilerek bu başlıklara uygun ve özgün açıklamalara yer verilmelidir.
- Üniversitelerinin yetiştirmeyi amaçladıkları tarihçi profili konusunda ulusal düzeyde daha fazla çalışma yapılmalıdır.

Kaynakça

- Arslan, A. (2004). *Türkiye'de Tarih Bölümü'nün kuruluşu*. Cumhuriyetin 80. yılında üniversitelerde tarih öğrenimi, araştırmaları ve yayınları semineri. İstanbul: Dünya.
- Ata, B. (1997). *Tarih öğretimine bilimsel problem çözme yönteminin uygulanmasına yönelik bir model*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- (2007). Kıdemli ve aday tarih öğretmenlerinin tarih dersini sevmeyen lise öğrencisine yönelik yaklaşımları. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (11), 29-42.
- Ayaz, T. (2009). *Milli eğitim şuralarında tarih öğretimi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Balcı, A. (1989). Eğitimsel araştırmaların eğitimsel sorunların çözümüne uygulanması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 22 (1), 411-420.
- (2004). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler* (4. Baskı). Ankara: Pegem A.
- Erkan, S. (2009). *Türk üniversitelerinde tarih öğrenimi*. Yayımlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Evans, R. W. (1994). Educational ideologies and the teaching of history. In G. Leinhardt and Others (Eds.). *Teaching and learning in history* (pp. 172-204). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Fırat, M. (2006). Dünya'da siyasi tarih disiplininin ortaya çıkışı ve gelişimi. *Türkiye'de siyasi tarihin gelişimi ve sorunları sempozyumu*. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 9-22.
- Gutok, G. L. (2006). *Eğitime felsefi ve ideolojik yaklaşımlar* (3. Baskı). N. Kale (Çev.). Ankara: Ütopya.
- Jenkins, K. (1996). *On "what is history?" from carr and elton to rorty and white*. Routledge.
- Karasar, N. (2002). *Bilimsel araştırma yöntemi* (11. Baskı). Ankara: Nobel.
- Kaymakçı, S. ve Ata, B. (2012). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgilerin doğasıyla ilgili görüşleri. *Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 3 (1), 35-64.
- Koçak, K. (1998). *Cumhuriyetten günümüze tarih anlayışı ve ortaöğretim kurumlarında tarih öğretimi (1923-1992)*. Yayımlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Komisyon (2011). *Ortaöğretim 10. sınıf tarih dersi öğretim programı ve 10. sınıf seçmeli tarih dersi öğretim programı*. Ankara: MEB.
- Komisyon (2011a). *Tarih öğretmeni özel alan yeterlikleri*. 12 Aralık 2011 tarihinde <http://otmg.meb.gov.tr/yeterlikdos/TAR%C4%B0H/TAR%C4%B0H.pdf> adresinden elde edilmiştir.

- Kozan, E. (2002). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler eğitim geleneklerine yaklaşımları ve bu yaklaşımların tarih öğretimiyle ilişkisi: Ankara-Aksaray örnekleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Köstüklü, N. (1999). *Sosyal bilimler ve tarih öğretimi* (2. Baskı). Konya: Günay.
- (2004). İlk ve orta öğretimde tarih öğretimi problemler ve öneriler. *Erdem, Atatürk Kültür Merkezi Dergisi*, 14 (41).
- Merey, Z. (2010). Dünyada ve Türkiye’de tarih eğitiminin tarihsel gelişimi. Mustafa Safran (Ed.). *Tarih Nasıl Öğretilir? Tarih Öğretmenleri İçin Özel Öğretim Yöntemleri* içinde (s. 27-34). İstanbul: Yeni İnsan.
- Özlem, D. (2001). *Tarih felsefesi* (9. Baskı), İstanbul: İnkılap.
- Safran, M. (1998). Tarih öğretiminde yazılı kanıtların kullanılması. *GÜGEF Dergisi*, 18 (1).
- URL 1. (2011). 24 Eylül 2011 tarihinde <http://tdk.gov.tr/> adresinden elde edilmiştir.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (7. Baskı). Ankara: Seçkin.
- URL 2. (2013). 20 Mayıs 2013 tarihinde <http://edebiyat.istanbul.edu.tr/tarih/?p=6495> adresinden elde edilmiştir.
- URL 3. (2013). 20 Mayıs 2013 tarihinde http://www.dtcf.ankara.edu.tr/fakulte_yon.php adresinden elde edilmiştir.
- Yıldız, A. (2010). *Tarih öğretmeni tipleri ile sınıfa yansıyan tarih anlayışı arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yılmaz, M. S. (2001). Darülfünun reformu- darülfünun’dan İstanbul üniversitesine geçiş süreci (1863-1933). *Kastamonu Eğitim Dergisi*, (1), 245-260.